

1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951

Att arbeta med foton

Irmgard Bibernann

I detta läromaterial om de europeiska romernas öde, har fotografiet en framstående plats. Bilderna kan användas i en rad olika undervisningssituationer: de ger en bra introduktion till ämnet, de visualiserar och problematiserar fakta, de ger upphov till frågor och kan vara inledningen på en diskussion samtidigt som de är en historisk källa.

Fotografier är en utmanande källa, de ger intryck av att visa verkligheten men faktum är att de ofta enbart visar den del av verkligheten som fotografen har valt ut. Ibland handlar det även om en iscensatt verklighet. Som betraktare måste man också ta i beaktande i vilket syfte fotografiet har tagits. Några av bilderna på webbplatsen har tagits av polisen för ett register i kriminologiskt syfte, andra har tagits av läkare och etnologer för pseudovetenskaplig forskning. Nästan samtliga fotografier återspeglar bilden en marginaliserad minoritet, den bild som majoriteten av befolkningen hyser.

När man arbetar med bilder är det viktigt att elevernas uppfattning inte påverkas av rubriker och bildtexter. Därför saknar också några av bilderna på webbsidan en förklarande text.

En grundförutsättning för följande undervisningsförslag är att man noga studerar bilderna innan man börjar använda dem i arbetet. Tänk på de intryck som en bild kan ha på eleverna. Genom att formulera de tankar, associationer, känslor och ibland även fysiska reaktioner, som ett foto kan framkalla, blir eleverna medvetna om sina egna reaktioner.

I lärarhandledningen finns ett systematiskt tillvägagångssätt för hur man beskriver ett foto. Detta är utformat i en rad frågställningar som gäller motiv, perspektiv på detaljer samt kompositionen av fotot.

Kreativa metoder för hur man kan titta på, beskriva och tolka foton finns också framtagna. Eleverna lär sig här att skilja mellan att titta på, beskriva och tolka.

Studenterna får olika verktyg som hjälper dem att observera, förstå och klassificera bilder (se metoder). Till sist sätts fotot i sitt historiska sammanhang. Varje bild får en beskrivande text med detaljer (om dessa finns) om fotografen, vilket år fotot är taget, syftet/avsikten med fotot (vetenskapligt, kriminologiskt, etnologiskt, journalistiskt eller privat).

1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951

Hur kan vi dekonstruera ett historiskt synsätt som grundas på stereotyper

Robert Sigel

Historia är mer än en presentation av det förflutna. Historia omfattar även urval, värderingar, kopplingar och skapandet av innebörd. De bästa aktörerna i den här processen är historikerna. De agerar inte i ett tomrum utan inom ramen för det verkliga samhället. Resultatet av deras arbete är historien så som den är skriven och berättad: en specifik historisk skildring.

Dessa historiska skildringar är därför konstruktioner och konstruktionen av en skildring omfattar skapandet av en självbild och av externa bilder: bilder av den egna gruppen som självbild (familj, etnicitet, nation, ras, religion och så vidare), och bilder av de andra grupperna som externa bilder (familj, etnicitet, nation, religion och så vidare).

Att skapa den här typen av bilder innebär att man använder stereotyper, det vill säga att man tillskriver någon specifika karaktärsdrag och beteendemönster.

Stereotyper är inte det samma som fördomar; fördomar omfattar alltid något negativt medan stereotyper kan innebära positiva, negativa eller neutrala värderingar.

Historiska skildringar och bilderna de ger måste hela tiden omvärderas. Bilder, både självbilder och externa bilder, kan bli stereotyper. Dessa stereotyper förskjuts sedan längre och längre bort från verkligheten till dess att de inte längre avspeglar den.

Behovet av en sådan omvärdering är särskilt tydlig med tanke på bilden av den så kallade "zigenaren". Det har länge varit en bild som ligger långt från verkligheten och istället är byggd på stereotyper och fördomar.

Det var dessa fördomar som lade grunden för stigmatisering, kringskurna rättigheter, förföljelse och folk mord under nationalsocialisterna.

Att omvärdera historiska skildringar och dess bilder är en också del av att lära sig om historien. Processen kallas dekonstruktion och är ett verktyg för omvärdering.

Dekonstruktion visar utvecklingen av en historisk skildring genom att berätta hur den har byggts från början.

Under dekonstruktionsprocessen blir själva skildringen föremål för flera grundläggande tankar och frågor:

- Går händelsen i fråga att leda i bevis?
- Är händelsen i fråga representativ?
- Vilka samband, orsaker och konsekvenser inkluderas i den ståndpunkt som förs fram?
- Vilka samband, orsaker och konsekvenser påstår man utan bevis?
- Vilka möjliga samband, orsaker och konsekvenser har man bortsett från?

FÖRFÖLJELSE AV ROMER – FRÅN FÖRINTELSEN TILL I DAG

1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951

- Vilka andra nya, avvikande och motsatta resonemang och förklaringar är möjliga?
- Vilka intressen kan ligga bakom den ståndpunkt som förs fram?

I undervisningen kan dekonstruktionen av stereotyper ske på olika sätt. Vilken metod man väljer beror på en rad faktorer så som elevernas ålder, bakgrundskunskap, förmåga att ställa frågor, kännedom om de olika metoderna samt hur duktiga de är på att reflektera och bedöma etc.

Flera av dessa faktorer gäller även för lärarna.

Materialet på den här webbsidan visar olika möjligheter för praktiskt genomförande av följande undervisningsmetoder:

Att byta perspektiv är ett försöka att se andra genom deras ögon – och samtidigt ett försök att se den egna gruppen genom andras ögon.

Att byta perspektiv

Att försöka leva sig in i en tredje parts perspektiv är inte lätt.

En bra utgångspunkt för ett perspektivbyte är olika former av konstnärliga uttryckssätt exempelvis rollspel som en form av visualisering, dagboksskrivande, brev och sånger.

I slutändan innebär även detta ett förändrat perspektiv. Den oberoende ståndpunkten från en objektiv betraktare är ett måste för att man ska kunna utvärdera en händelse.

Betraktaren som vittne

Ett domstolsrollspel är en möjlighet, eller någon annan form av förhör där målets fakta måste klarläggas. Denna metod tar hänsyn till unga människors starka moraliska känsla för rättvisa.

Stereotypa bilder av grupper handlar alltid om generaliseringar; de tar aldrig hänsyn till enskilda medlemmar av gruppen och bortser automatiskt från skillnader och avvikelser. Detta kan illustreras

Individen och gruppen

med hjälp av olika saker så som matvanor och bordsskick, regler och normer inom familjen, eller vad man förväntar sig av sin fritid och andra aktiviteter.

Sådana rön från den egna gruppen kan användas som analytiskt verktyg: självbilden av den egna gruppen (skolklass, familj, etnicitet, religion etc.) förlorar då sin fullständiga samstämmighet, och det samma gäller andra, externa bilder.